

Mieczysław Ozorowski

"W tym, który umacnia" : wprowadzenie do dorobku naukowego ks. abpa prof. dra hab. Edwarda Ozorowskiego

Studia Theologica Varsaviensia 45/1, 19-24

2007

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. MIECZYŚLAW OZOROWSKI

**„W TYM, KTÓRY UMACNIA”
WPROWADZENIE DO DOROBKU NAUKOWEGO KS. ABPA
PROF. DRA HAB. EDWARDA OZOROWSKIEGO**

Słowa umieszczone w tytule Ks. Arcybiskup Edward Ozorowski uczynił swoim zawołaniem od momentu święceń biskupich. Są one wzięte z Listu św. Pawła do Filipian i dobrze współgrają one z jego herbem, na którym Chrystus z krzyża czule obejmuje ręką św. Franciszka przytulonego do ukrzyżowanego. Na tym herbie widnieje jeszcze Maryja Matka Miłosierdzia (Ostrobramska), do której uciekają się od pokoleń biedni i uciemiężeni. Słowa te i znaki dobrze charakteryzują nie tylko postawę ludzką, ale także zaangażowanie naukowe Księdza Profesora a obecnie Arcybiskupa. Jest to człowiek, który zawierzył mocno Chrystusowi, który dzięki swojej wytrwałej pracy oraz spotkanym na swej drodze ludziom stara się służyć ze wszystkich swych sił Kościołowi, Prawdzie i człowiekowi.

Dorobek naukowy Ks. Abpa prof. dra hab. Edwarda Ozorowskiego jest imponujący. W sumie stan z roku 2006 ilościowo przekracza ponad 1100 pozycji. Znajdziemy tam publikacje o zróżnicowanym charakterze. Ksiądz Biskup jest autorem i redaktorem ponad dwudziestu pozycji książkowych, wielu poważnych artykułów naukowych, bardzo wielu haseł w słownikach i *Encyklopedii Katolickiej*. Pozostawił też pokaźny zbiór recenzji oraz sprawozdań z działalności naukowej. Dokładne liczby można sprawdzić w wykazie bibliograficznym. Wszystkie publikacje naznaczone są tym samym merytorycznym i metodologicznym rygiorem naukowości. Już po pobieżnej ich analizie, wyłania się z nich postać człowieka wierzącego, poszukującego w sposób systematyczny, konsekwentny i rzetelny prawdy.

Zanim człowiek dojdzie na wyżyny osiągnięć naukowych, potrzebuje odpowiednio mocnych fundamentów. Te podwaliny człowieczeństwa i wiary zakładane są przede wszystkim w domu rodzin-

nym. Ks. Arcybiskup urodził się w prostej rolniczej rodzinie na pobożnej i zróżnicowanej etnicznie oraz religijnie ziemi białostockiej. Urodził się w latach zawieruchy wojennej, w czasie której wcześniej został pozbawiony ojca zabitego w obozie koncentracyjnym *Gross Rosen*. Wychowany został w dyscyplinie przez dzielną i pobożną matkę jako najmłodszy spośród licznych braci. Chociaż w domu się nie przelewało, dom ten był zawsze otwarty na kapłanów i tych, którzy służyli wartościom narodowym. W pierwszym okresie życia ważną rolę odegrali kapłani: Ks. Stanisław Piotrowski (późniejszy Rektor Seminarium w Białymstoku) oraz ks. Wacław Rabczyński – proboszcz parafii wasilkowskiej. To jego katechez słuchał z zapartym tchem, ucząc się miłości do Boga i Kościoła. Ks. Rabczyński pozostaje do dziś w Wasilkowie żywą legendą, ze względu na swoje zaangażowanie i nieugiętą postawę. Chociaż nie napisał, to pozostawił trwały ślad, nie tylko w postaci nowoczesnego kościoła parafialnego, ale przede wszystkim w pamięci parafian, starających się kontynuować jego drogę.

Księżda Stanisława Piotrowskiego Ks. Arcybiskup Edward Ozorowski spotkał najpierw przy kołysce później ponownie w liceum. To tu fundamenty wiary zaczęły być umacniane w sposób racjonalny. Potem spotkali się znowu w Wyższym Seminarium Duchownym w Białymstoku. Seminaryjne warunki bytowe były okrutnie skromne. Zapał do nauki teologii i do rozwoju duchowego był jednak większy. Był to czas przygotowania do Soboru Watykańskiego II oraz początek jego obrad. Był to czas, kiedy zaczynały pojawiać się nowe idee i ujęcia teologiczne. W seminarium niektóre wykłady i egzaminy odbywały się wszakże po łacinie, którą Ks. E. Ozorowski dobrze wcześniej opanował. W Seminarium Białostockim pracowało wówczas wielu świętych i dobrze wykształconych kapłanów pochodzących z Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie (min. Sługa Boży ks. dr Michał Sopoćko). Chociaż zewnętrzne warunki były opłakane to potencjał ludzki olbrzymi.

Po otrzymanych w 1964 roku święceniach kapłańskich, władze kościelne dostrzegły w Ks. E. Ozorowskim zdolności naukowe i wysłały go na dalsze studia specjalistyczne z teologii dogmatycznej na Wydział Teologiczny KUL. Trafił tu od razu pod opiekę naukową Ks. prof. Wincentego Granata wielkiego nauczyciela i mistrza, którego sławy i wielkości nie trzeba reklamować. To pod jego kierunkiem powstały kolejno prace od magisterskiej po doktorską,

która została obroniona w roku 1970. Niewątpliwie Ks. prof. W. Granat stał się nauczycielem twórczego myślenia teologicznego z zachowaniem dyscypliny naukowej. Uczył on również syntetycznego ujęcia i zachęcał do dalszych poszukiwań.

W 1970 roku Ks. dr Edward Ozorowski rozpoczął pracę jako adiunkt na Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Tu zaprzyjaźnił się z ks. prof. Hieronimem Wyczańskim OFM. Poznał go kilka lat wcześniej na wakacjach w Augustowie. Profesor miał zwyczaj, że jak spotkał zdolnego studenta, otaczał go szczególną opieką i niemal siłą wciągał go do nauki. Nie wszystkim wszakże wychodziło to na dobre, ponieważ był weredykiem i prawdę rzucał prosto w oczy. Był to prawdziwy uczony, którego pasją życia było prowadzenie badań naukowych w zakresie historii. Jego akrybia jest godna podziwu. Równie wielki jest jego dorobek naukowy. Niewątpliwie ks. prof. H. Wyczawski pomógł udoskonalić warsztat naukowy ks. prof. E. Ozorowskiego oraz przyczynił się do rozwoju zainteresowań historycznych.

Pierwszym obszarem badań naukowych prowadzonych przez Ks. Abpa E. Ozorowskiego jest historia teologii. Najważniejszym dokonaniem w tym zakresie był udział Abpa E. Ozorowskiego w wielkim projekcie opracowania *Słownika polskich teologów katolickich*, kierowanym przez wyżej wymienionego prof. H. E. Wyczawskiego. Abp E. Ozorowski sporządził ponad 300 biogramów do tego słownika, wydanego przez Wydawnictwo ATK w Warszawie. Opracowane przez niego biogramy zostały też umieszczone w *Słowniku polskich pisarzy franciszkańskich* (Warszawa 1981) oraz w *Encyklopedii Katolickiej* (wydawanej przez KUL). W większości są to opracowania teologów żyjących i piszących w XVII wieku. Ks. Biskup Profesor stał się niekwestionowanym znawcą teologii polskiej tego okresu.

Dalsze awanse naukowe Ks. Abp Edward Ozorowski osiągnął w Warszawie. Tu na Wydziale Teologicznym przygotował odpowiedni dorobek i odbył kolokwium habilitacyjne zatwierdzone w 1977 roku. Rok później otrzymał etat docenta. W 1979 r. został mianowany biskupem pomocniczym oraz Rektorem Wyższego Seminarium Duchownego w Białymstoku. Jako rektor starał się o ożywienie środowiska naukowego. Doprowadził do regularnych spotkań wykładowców seminariów duchownych z Białegostoku, Drohiczyzna, Łomży, Siedlec i Elku. Tradycja tych spotkań trwa do

dziś. Od tego czasu przejął także opiekę nad kształceniem teologicznym świeckich i duchownych w Archidiecezji Białostockiej. Na stanowisku rektora AWSO pozostawał do roku 1992. W 1980 r. wszedł on do Komisji Episkopatu do Spraw Nauki i Ekumenizmu. W 1987 r. Rada Państwa nadała mu tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego nauk teologicznych. W 1995 roku został on mianowany profesorem zwyczajnym.

W 1992 r. Ks. Bp E. Ozorowski został przeniesiony do pracy w Instytucie Studiów nad Rodziną w ramach Wydziału Teologicznego ATK. Nastąpiło to niewątpliwie dzięki osobistemu zaangażowaniu wielkiego promotora małżeństwa i rodziny Ks. Abpa prof. Kazimierza Majdańskiego. Jest to postać niezwykle, człowiek obdarzony wielką charyzmą i pasją. Wielkim dziełem jego życia było wypełnienie wotum złożonego jako więzień obozu w Dachau: stworzenia i rozwoju Instytutu Studiów nad Rodziną. Sam pisał dużo na temat małżeństwa i rodziny, zebrał też pionierski zespół młodych naukowców, który podjął się kontynuacji wielkiego zadania obrony i promocji małżeństwa i rodziny. Ks. Bp. E. Ozorowski stał się jedną z ważniejszych postaci w tym Instytucie.

W ramach prac naukowych prowadzonych w Instytucie Studiów nad Rodziną w Łomiankach Abp E. Ozorowski podjął się opracowania *Słownika małżeństwa i rodziny* wydanego przez tenże Instytut – UKSW w Warszawie. Tam również zostało zamieszczone, opracowane przez niego, ponad 40 haseł dotyczących problematyki małżeńskiej i rodzinnej. Ostatnio był również redaktorem obszernego dzieła: *Bibliografia małżeństwa i rodziny 1945-1989*, red. E. Ozorowski, UKSW, Warszawa 2005, ss. 635.

Do poważnych i wieloletnich prac redaktorskich należy również zaliczyć pełnienie od 1983 r. przez 10 lat funkcji Redaktora naczelnego *Studiów Teologicznych Białostok-Drohiczyń-Łomża*. Był on z resztą inspiratorem i założycielem tego periodyku naukowego Metropolii białostockiej. Wymieniłem tu tylko kilka opracowań, które powstały pod redakcją Ks. Abpa prof. E. Ozorowskiego.

Kolejnym wielkim projektem trwającym już kilkanaście lat jest opracowanie słownika podstawowych pojęć teologicznych. Do współpracy przy tym projekcie próbował on namówić i inne osoby, ale nie wszystkim starczyło jak dotąd cierpliwości i zapału. Cały słownik jest już na ukończeniu i wkrótce ukaże się w formie książkowej.

Wróćmy do dorobku z zakresu teologii dogmatycznej. Do najważniejszych pozycji książkowych Księdza Biskupa należy zaliczyć: *Kościół. Zarys eklezjologii katolickiej* (Wrocław 1984, ss. 267) oraz *Eucharystia w nauce i praktyce Kościoła Katolickiego* (Poznań 1990, ss. 407). Są to rozprawy naukowe, które stały się klasycznymi podręcznikami teologicznymi w seminariach duchownych i na wydziałach teologicznych. Zostały one przetłumaczone także na język rosyjski. Tłumaczenia te powstały w wyniku osobistego zaangażowania Bpa E. Ozorowskiego w wykłady przeprowadzone w latach dziewięćdziesiątych w Wyższym Seminarium Duchownym w Petersburgu.

W dorobku naukowym Ks. Biskupa E. Ozorowskiego znajdziemy przekrój wielu zagadnień teologicznych i dogmatycznych. Zasadniczo prawie wszystkie domeny teologiczne zostały przez niego w ten lub inny sposób poruszone. Niewątpliwie przewijają się liczne wątki związane z Kościołem, Maryją, Miłosierdziem Bożym, Eucharystią oraz innymi sakramentami. Dobrym przykładem są: *Czytanki majowe*, Białystok 1988; *Maryja w misterium Chrystusa, Kościoła i narodu*, Białystok 1995, ss. 77; *Ze skarbcza roku liturgicznego*, Białystok 1996, ss. 91; *Stacje siedmiu boleści NMP w Krypnie*, Krypno 1996, ss. 28; *Ciebie Boże chwalimy (Misterium Boskiego kultu)*, Białystok 2000, ss. 89; *Dialogi o Bożym Miłosierdziu*, Białystok, Wyd. Wybór 2003, ss. 101.

Zaangażowanie naukowe i współpraca z przedstawicielami różnych dziedzin naukowych w Instytucie Studiów nad Rodziną na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego oraz w Międzywydziałowej Katedrze Teologii Katolickiej na Uniwersytecie w Białymstoku zaowocowała poszerzeniem kręgu zainteresowań na nowe zagadnienia interdyscyplinarne, związane z literaturą, muzyką, ekonomią, prawem, medycyną i techniką. znajduje to swoje odbicie w licznych artykułach opublikowanych w ostatnich dziesięciu latach. Należy tu zauważyć, że Ks. Abp E. Ozorowski jest w Polsce założycielem pionierskiego tworu Międzywydziałowej Katedry Teologii Katolickiej na Uniwersytecie w Białymstoku. Działalność naukowa prowadzona w ramach tej katedry zaowocowała licznymi konferencjami naukowymi i spotkaniami z naukowcami z różnych dziedzin humanistycznych, technicznych i biologicznych.

Ks. Arcybiskup wprawdzie nie stworzył własnej szkoły, ale wypromował wielu doktorów i był recenzentem w wielu przewodach:

doktorskich, habilitacyjnych i profesorskich. Sam zorganizował wiele konferencji naukowych o zasięgu międzynarodowym i krajowym. Cieszy się ogólnym szacunkiem i autorytetem w środowisku naukowym, zwłaszcza w Białymstoku, gdzie przyczynił się do zbliżenia i integracji wielu wcześniej rozbieżnych środowisk.

Dokonałem tu zaledwie zarysu dorobku naukowego Ks. Abpa prof. dra hab. Edwarda Ozorowskiego. Pełne opracowanie dorobku jego życia wymagałoby poważnego zaangażowania czasowego i mogłoby przybrać postać dużego studium. Jak na razie nikt nie ośmielił się tego uczynić. Jego książki i artykuły zostały przetłumaczone na inne języki (angielski, rosyjski). Za swoje osiągnięcia naukowe otrzymał 1991 roku nagrodę Ministra Edukacji Narodowej; a w 2002 r. Nagrodę im. W. Pietrzaka nadaną przez „Civitas Christiana” za refleksję teologiczną nad człowiekiem i jego miejscem w historii zbawienia oraz za wkład w dialog ekumeniczny. Ksiądz Arcybiskup Edward jest autorem chętnie czytany i cenionym tak przez naukowców, jak i przez zwykłych laików.